

■ Оленка Циганкова

Якби ви переказали подію, яка відбулася півтора століття тому? Якби розповіли історію про юного художника та кобзаря? Відповідь на ці запитання дає вистава The Magic of Light, яка презентує історію Порфирія Мартиновича й Остапа Вересая, чію музичну творчість міжнародна громада вперше почула 1875 року. The Magic of Light створена Вірляною Ткач, засновницею і керівним директором Yara Arts Group, а також майстром бандури Юліаном Китасти́м і лялькарем Томом Лі. Історія давниною у 150 літ утілюється на сцені разом із ляльками, які оживають у людських руках.

Порфирій Мартинович навчався мистецтва в імперській академії, але залучав у свою творчість українські нарративи. Закоханий в українську культуру та побут, збирав і вивчав фольклор; він перейшов на стежку етнографа після того, як його відлучили від академії за художні мотиви, що були не на руку імперським настроям, тим самим перекривши йому шлях маляра.

Доля звела Мартиновича та Вересая 1875-го, коли Микола Лисенко організував «Слов'янські етнографічні концерти»; Мартинович намальовував ілюстрації до найбільш знаного з них. Малюнки презентували глядачам завдяки новій технології XIX ст. — магiчному ліх-

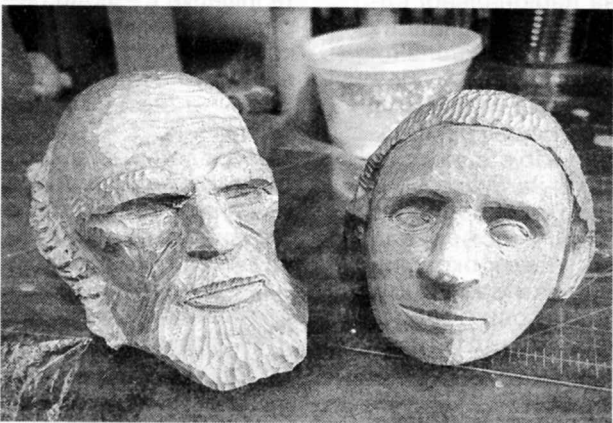

Дизайнер Андреа Мінчич одягає ляльку Мартиновича

Лялька Мартиновича в майстерні театру La MaMa

Yara Arts Group презентує нову виставу

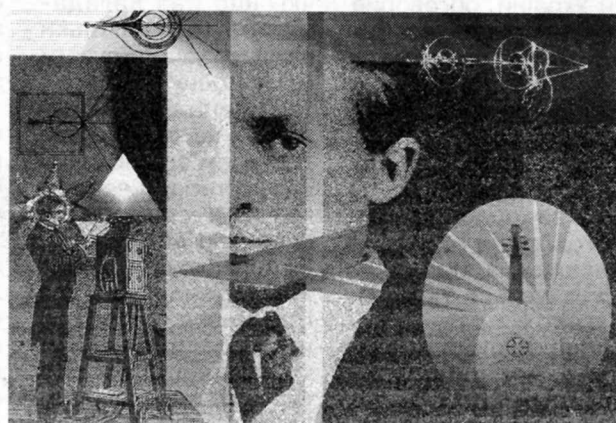

Голови ляльок Остапа Вересая і Мартиновича

тарю, від якого походять звичні нам сучасні проєктори. Ця технологія дозволила проєктувати зображення, намальовані на скляних поверхнях: перевернуте зображення вставляли в камеру, на яку скеровували промінь драммондового світла — сценічне освітлення XIX ст. Його яскраве світіння досягалося киснево-водневим

полум'ям, спрямованим на вапняний циліндр. Таким чином малюнки Мартиновича перетворилися на проєкції-ілюстрації до дум Остапа Вересая.

Концерт Лисенка мав на меті звернути увагу міжнародної громади на давність і глибину української культури. На жаль, концерт привернув увагу не лише

Плакат The Magic of Light, дизайн Вальдемарта Ключка

публіки, а й імперської влади — дуже скоро після концерту російський імператор Олександр II підписав Емський указ (1876) — документ, який заборонив українську мову у культурній сфері, припинивши виступи нею. Влада також стала на творчому шляху Мартиновича, тож він був змушений залишити академію. Відданий

рідній культурі художник поїхав документувати українське мистецтво в селах, ставши першим вітчизняним етнографом з художньою освітою.

Вистава The Magic of Light передає історію давниною в півтора століття через ляльки з кількох причин. Багато років тому Вірляна Ткач потрапила на виставу

японського товариства Japan Society NYC, яке організувало виставу бунраку — традиційного японського лялькового театру. Історія, що розгорнулася перед глядачами завдяки лялькам-маріонеткам, змусила усю залу плакати. Можливо, ляльки відкрили шлях до сильних почуттів краще, ніж це могли б зробити живі люди на сцені. Історія української культури повна таких моментів, а ляльки у The Magic of Light дають нам можливість краще усвідомити частину цієї історії.

The Magic of Light зображує концерт Вересая, у якому були задіяні проєкції-ілюстрації Мартиновича. Вистава поєднує поезію, перекладену Вірляною Ткач та Вандою Фінс, українські епічні пісні та думи, які виконує Юліан Китасти́й. Він також озвучує кількох персонажів із вистави. Ляльки для вистави та сцену-вертеп створили Том Лі, різьбяр Кевін Вайт і дизайнер Андреа Мінчич. Тіньові ляльки й відеодизайн створила Лінда Вінгертер.

Показ відбуватиметься із 7 по 16 березня в театрі La Mama за адресою: **66 East 4th Street, NY**. Квитки — на сайті www.yaraartsgroup.net.

